

Skaldabrøður — Havnarmenn

Eftir William Heinesen

De to digterbrødre, Janus og Hans Andrias, kom til verden i det lille hus Årstova, der lå ved åmunden lige nord for Værtshuset, Hotel Djurhuus, og lige overfor Dandastova ved Gongin's nordlige indgang, altså midt i byens hjerte.

På denne baggrund — og på baggrund af det lille tidsbillede, som vi her har opрисet — tegner sig H.A.'s skikkelse helt tydeligt, her var hans udgangspunkt, her havde han sit virkefelt, her havde han hjemme. I mange af sine digte har han skildret denne åmunding, dette idylliske sted, hvor elven rislede i sin stenfyldte kløft under mylderet af de gamle havers løvhang og den buede stenbro á Lað, og siden skar sig gennem sandet og blandede sig med Østre Vågs vande og verdenshavet. Af al denn byidyl er nu intet tilbage, men den overlever som så meget andet i Hans Andrias' ungdommeligt hentagne vers.

*Gekk eg mær á sandi mánalýsisnátt,
áin rann í giddan út í vágin,
hoyrði ei í fjöru minsta aludrátt,
einki var í roringuttan áin.*

*Busatangi svartur út í sjöguvin skar.
Tinganes í mánagulli gyrt var;
Skansatangi kámur — í víkina har
alt so huligsligt og alt so myrkt var.*

*Bátur fyrri úla, helt seg vera far,
ið fór havisins loyniligu götu.
Ævintýrið dró meg so burtur við sær
hesa stillu mánalýsis løtu.*

*Kendi meg tá festan og gingnan í lag,
eins og gaml mosagingin runnur.
Áin rann, og mánin fór lúðandi avstað,
lýsti millum durvandi dunnur.*

Hans Andrias fik undertiden på pukkelen for sådanne idyller, dels fra sine yngre samtidige, der fandt dem forterkede, dels og ikke mindst fra sin ældre broder, der fandt dem umodne og barnagtige. Dette tog Hans Andrias sig nær — og det forstår man nu, for netop i sådanne uforpligtende idyller ligger hans styrke. Over de stilfærdige billeder er der ofte en stille storhed. Åen og månen og de slumrende ænder på sandet. Og den dybe rodfæstethed i billedet »Kendi meg tá festan og gingnan í lag, eins og gaml mosagingin runnur.« Det er jævne og tilsyneladende uanselige vers, men de fortæller om hjemlighed på jorden, om ungdoms forventning og om dyb lykke.

Hans Andrias har digtet over andre emner, — ja i grunden over alverdens emner, for han bringer jo også mange billeder af fremmede steder og storbyer, rococo-idyller, episoder fra nordisk historie og mytologi såvel som naturligvis færøske sagn og myter, og han har skrevet hyldestdigte til Sankta Cecilia, Bonifacius og Sankta Brandan, Polykarpus, William Penn og Bjørnson og mange flere — ja også til sin spotske og unåde broder, for Hans Andrias var en højmodig mand. Hans historiske interesse var levende og hans horisont var vid, og den lethed hvormed han afvandt ordene vellyd og flugt, er navnkundig. Men evnen til at vælge og redigere det væld af gode ord, der stod til hans rådighed, var mindre iøjnefaldende hos Hans Andrias, her var broderen unægtelig hans overmand. Til gengæld havde Hans Andrias et tække, broderen ikke havde. Børnetække, folketække —

William Heinesen skrivaði fyrri nøkrum árum síðan ein fyrilestur um Áarstovubroðurnar — Janus og Hans Andreas Djurhuus. Í innganginum skrivaði hann um undangongumenninar í føroyskum skaldskapi og um samtidarmenn Janusar og Hans Andreasar. Úr fyrilestrinum, sum ikki hevur verið á prenti áður, taka vit brotið um Áarstovubroðurnar.

noget, der hidrerer fra hans sinds rigdom og noblesse.

Det, vi elsker og priser mest hos denne digter, det er den store ægthed, der bor i hans varme og stille digte om hjemlandet og barndommens by, om de almindelige, men evige ting, sol og måne, dag og nat, årstider og højtid, blomster og dyr og mennesker. Et ganske kort og urimet digt som Svanna turde være et af de yndefuldeste i færøsk poesi.

*Svanna mín, í nátt
svav eg á fjøllum,
lá undir steini
í mjorkaflóka.
Fleyrið tað mjúka
flegj gjøgnum lyngin,
fevndi hann um leggin,
tá ringdi allar klókkur.*

*Svanna mín, í nátt
vart tú mær nærri
enn á nokrum sinni
í fjögnum solum.
Tognin var rodd tín
og døggin kossur,
men sjálv vart tú náttin,
dimmoygda svanna.*

Dette digt er skrevet 1933, da digteren var på sit livs middagshøjde, men hvilken glød af ungdom og renhjetet poetisk fortryllelse bærer det ikke bud om!

I et andet varmt og stilfærdigt digt, **Hin gamli kennarin**, skildrer Hans Andrias alderdommen i en gammel lærers skikkelse, og i sidste vers den gamle mands hedengang. Dette vers kunne godt, så livsbekræftende og yppigt det

er, stå som en minderune over digteren og læreren, den milde menneskeven Hans A. Djurhuus:

*Eitt friðarkvöld, eitt halgikvöld,
hann gongur gjøgnum blómufjöld,
har áður aðrir gingu.
Oll hini sova, sovi tey,
hann gongur upp um hól og hey
við sumardýrd í bringu.*

Så helt anderledes end med Hans Andrias havde det sig med den anden af de to digterbrødre fra åmunden.

Janus, eller som han dengang kaldtes, Jens Djurhuus, rejste tidligt hjemmefra og reves løs fra sin fødeby og dens miljø. Først sent vendte han tilbage for at blive; men finde sig til rette her ved sit udgangspunkt, det kom han aldrig til at gøre. Det kunde i magt og meget se ud som om han skammede sig over eller ligefrem ringeagtede både sine bysørn og sine landsmænd, for de fleste ord, der udgik af hans mund, var spottens ord. Men snarere var det sådan, at hans forhold til fædreland og landsmænd var hvad man på nutidssprog kalder **ambivalent**. Ambivalens betyder had-kærlighed, den ejendommelige tilstand, at noget på samme tid kan vække ens kærlighed og ens had. Det er en tilstand, der ofte er karakteristisk for meget følsomme og lidenskabelige mennesker, urolige og sårbare sjæle.

En sådan sjæl var netop J.H.O. Djurhuus, en sjæl i evigt oprud, en unøjsom mand, der ingen steder kunde falde til ro og fæste rod. Jo — et sted slog hans rastløse sjæl rod og brød i blomst: i skønheden — digtets skønhed, ordets vidunderlige poetiske og musikalske magt og væld.

*Geislandi lívsins siglingsferð —
skaldamanning umborð!
Syngjandi sær hon flesjar og sker,
óttast ei hav og gjálv og gerð —
fer so í sorlog og sor —
skapti tó søgu og orð —
stór eru mannakor!*

Medens — for en hjemlig betragtning — H.A.'s digtning er sønligt og broderligt knyttet til sit udgangspunkt, den beskedne hytte under broen á Lað, vækker Janus's digte snarere mindelser om det store nabohus, Hotellet, eller Værtshuset, som det altid kaldtes, byens i sin tid eneste hotel, og den »kosmopolitiske« stemning, der var over dette store, forbyggede hus.

Værtshuset oprettedes af digterbrødrenes farbroder Hans Andreas Djurhuus — den berejste mand, der visse- lig var noget af en verdensmand, og overtoges efter hans død af hans ældste brodersøn Christian, og efter dennes tidlige bortgang af Christians dygtige og livskloge enke Katrina, en søster til forfatterinden Johanna Maria Skyllv Hansen. Huset er til endnu, men fører en mere tilbagetrukket tilværelse end det gamle hotel. Den mørke folkestue summede altid af gæster, hjemlige og fremmede. Fra denne stue, der havde vinduer ud mod den gamle smøge Sand-skot, førte en dør ud til det lig så mørke og ligeledes altid menneskesummende og tallerkenklirrende køkken, og en meget stejl messingbeslæet kahytstrappe førte op til første etage, hvor værelserne var. Et af disse værelser havde en flot udsigt til elvemundingen, sandet og havet — det var et fornemt værelse, med et spejl, der nåede fra gulv til loft. Her logerede særlig fine udenlandske agenter. Også Kirkjubø-bonden Jóannes Patursson logerede altid i lagtingstiden på Værtshuset. Ad endnu en trappe kom man op i loftsetagen, her var temmelig trangt og bepakket, og i et lille kammer i den østlige gavl boede i sin skoletid en af vore kammerater, Johanna Maria Skyllvs ældste søn Christian, en begavet og belæst dreng, der havde mange spændende og hemmelighedsfulde bøger i sin reol og vidste alt om fysik og kemi, om elektricitet og religion og om forplantningens mysterier.

Blandt de mange spændende gæster i dette vidtløftige gamle hotel var, som allerede nævnt, også til tider J.H.O. Djurhuus, overretssagførereren med Poseidon-hovedet. Han havde ikke ord for at spytte i glasset, og der gik pirrende rygter om hans vilde nætter, rygter, som vi mente at se bekræftet i visse af hans udfordrende digte, som f. eks. **Gleðigentan**.

Aldersforskelen, en snes år, gjorde at man først langt senere kom i personlig kontakt med digteren og lærte at påskønne hans vittige tunge og respektløse uforfærdethed, og den vældige flugt og musikalske kraft i hans digte. For mit vedkommende også hans latter! Den var i sandhed en homerisk kraftkarl værdig. Hvad lo han ad? Ikke kun ad andre, ofte også ad sig selv.

Et levende billede af Janus som han var i årene omkring tyvernes begyndelse har **Jørgen-Frantz Jacobsen** tegnet i brevsamlingen »Det dyrebare Liv«. J.F. boede dengang på Regensen i København og havde nu og da besøg af sit 19 år ældre bysbarn, som på det tidspunkt var protokolsekretær ved byretten:

»Jeg husker min sidste tid på Regensen, da jeg boede i et stueværelse ud mod Kannikestræde. Der havde jeg boet den lange vinter, dér havde jeg siddet i tung-

Áskoðarar, tá minnisvörðin yvir V.U. Hammershaimb varð avdúkaður 25. mars 1948. Vit siggja teir triggjar Áarstovubroðurnar Poul Juul, Janus og Hans Andreas, við hattinum. Millum Janus og Hans Andreas stendur Maria Mikkelsen. Við høgri óksl Janusar sæst andlitid av Janus Kamban. Vinstrumegin Hans Andreas sæst Andreas Djurhuus, kollfirðingurin, og vinstrumegin hann sæst andlitid á Tummás N. Djurhuus. Fremst høgumegin sæst Pállí Henriksen. Janus avdúkaði minnisvörðan.